

Article Arrival : 19/10/2020

Published : 26.12.2020

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2795>Reference Duman, E.Z & Arslan, A. (2020). "2009-2020 Yılları Arasındaki Üniversiteye Giriş Sınavı Lise Mantık Dersi Sorularının Değerlendirilmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue:75; pp:5618-5625.

2009-2020 YILLARI ARASINDAKİ ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ SINAVI LİSE MANTIK DERSİ SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

An Evaluation Of The Questions Of University Entrance Exam For The High School Course Of Logic Between The Years 2009 - 2010

Doç. Dr. Ekrem Ziya DUMAN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Felsefe Grubu Öğretmenliği, Ankara/Türkiye
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1965-1378>

Aylin ARSLAN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Felsefe Grubu Öğretmenliği, Ankara/Türkiye
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3372-2109>

ÖZET

İnsanlığın ihtiyaçları zaman içerisinde değişmiş ve değişim aynı zamanda gelişimi de beraberinde getirmiştir. Gelişen ve değişen toplum düzeni, beraberinde eğitim sistemini de etkilemiştir. Böylece eğitim sistemindeki değişiklikler; bireyin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu uygulamaların başında ise sınav sistemlerindeki değişiklikler gelmektedir. Çünkü sınav sistemlerindeki değişiklikler hem soruların dağılımlarında hem de konularda önemli farklılıklar meydana getirmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan mantık ders soruları da gerek soru sayıları gerekse konu dağılımı yönünden değişimler geçirmiştir. Yapılan çalışmanın amacı da söz konusu değişiklikleri, 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularını inceleyerek ortaya koymaktır. Aynı zamanda kazanım odaklı olarak hazırlanan sınav sorularının, hangi kazanım çerçevesinde olduğunu saptamak, analizini yapmak, söz konusu analizlerin dağılımını göstermek ve bu dağılımın olumlu ve olumsuz yanlarını tartışmak çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. ÖSYM sınavlarında sorulan lise mantık dersi sorularını incelemek ve hazırlanan sınav sorularının analizini yapmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemiyle elde edilen sonuçlara göre; 2009-2020 yılları arasında ÖSYM sınav sorularında mantık dersine ayrılan yüzdenin en az olduğu yılların 2018, 2019 ve 2020 (%8,6) olduğu, belirtilen tarihler arasında en az sorulan ünitenin mantık ve dil (%1.04) olduğu ve en fazla sorunun sorulduğu ünitenin ise sembolik mantık (%46,8) ünitesinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bazı soruların kökleri ve içerikleri sebebiyle, birden fazla kazanıma dokunduğu ve hataya neden olduğu tespit edilmiştir. Böylece yapılan analizler ve değerlendirmeler sonucunda çalışmanın; yükseköğretim sınavına girecek öğrencilere, söz konusu sınavda yer alan mantık sorularının ünite, kazanım ve soru

ABSTRACT

The needs of human being have varied in time and change has also brought development with it. Developing and changing social order has affected the education system as well. In this way, the changes in education system have been changed in line with the needs of individual and community and started to be applied. In first place of these issues comes the changes in the testing system, since the changes in testing system have led to important differences both in the distribution of questions and in the subjects. The questions of the course of logic comprising the subject of the study have had changes in terms of both numbers and distribution of subjects. The purpose of the current study is to determine the aforementioned changes by investigating the questions of high school course of logic asked between the years 2009 - 2010. At the same time, determining in terms of which acquisitions the questions, which were prepared as acquisition oriented, were, making analyses, showing the distributions of these analyses and discussing the positive and negative sides of this distribution are also other purposes of the current study. In order to examine the questions of high school course of logic asked in the exams of Student Selection and Placement Centre (OSYM) and to analyse them, document analysis method, one of qualitative research methods, was used. Depending on the results obtained through document analysis method, it was found that the years 2018, 2019 and 2020 (8.6%) were the years with the lowest percentage assigned for the course of logic at OSYM questions between the years 2009 and 2020, the fewest questions were asked in the unit of logic and language (1.4%) and the most ones were in the unit of symbolic logic (46.8%). In addition, it was found that some questions related to more than one acquisition because of the bases and contents of them, so caused mistakes. Therefore, as a result of the analyses and evaluations, it is thought that the current study will guide students who will enter higher education

kalıplarının yer aldığı boyutların dağılımını göstererek sınava çalışmalarında yol göstereceği; aynı zamanda sınav sorularının hazırlanmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mantık, ÖSYM mantık, mantık soruları, lise mantık dersi.

exam in their preparations by showing the distributions of the dimensions having units, acquisitions and question patterns of the logic questions taking place in the exam, and also it will make a contribution to the preparation of the exam questions.

Keywords: Logic, OSYM logic, questions of logic, high school course of logic.

1. GİRİŞ

Tarih boyunca insanoğlunun ihtiyaçları ve yaşam standartları sürekli olarak değişim göstermiştir. Bu değişim, insanın kendini geliştirme ve yenilemesini de zorunlu hale getirmiştir. Bunun yanında toplumun kişiden beklediği sorumluluklar ve belirli davranışlar da bu zorunluluğun bir parçası olarak öne çıkmıştır. Toplumun devamlılığı için koyduğu normlar kişilerin kendini geliştirme ve yenileme çabalarına yön vermiştir (Dinç, Dere, & Koluman, 2014). Söz konusu yenileme ve geliştirme çabalarının şekillendirildiği en önemli alan ise eğitim alanı olmuştur.

Eğitim, bireyi topluma hazırlayan bir misyona sahiptir ve bu misyonunu da yüzyıllardır sürdürmektedir. Özellikle yirminci yüzyılda meydana gelen değişimler neticesinde toplumun ve bireyin ihtiyaçları da farklılaşmıştır. Bunun yanı sıra bilimsel, sosyal ve teknolojik gelişmeler, bilginin artmasına, bilgiye ulaşma yollarının çeşitlenmesine ve çağdaş toplumun eğitim ihtiyacını karşılayan sistemlerin yeniden şekillendirilmesine yönelik çabaları da beraberinde getirmiştir (Alkan, 2011: 4). Böylece eğitimde yapılandırmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Söz konusu gereklilik neticesinde de toplumun ihtiyaçlarını karşılamak, çağa entegre bireyler yetiştirmek amacıyla; eğitim sisteminde yenilikler yapılmıştır. Bu yeniliklerin başında ise hiç kuşkusuz yükseköğretim sınav sistemlerinin değişimi gelmektedir.

Yükseköğretim talep edenlerin sayısı, yükseköğretim kontenjanı arasında önemli bir fark olduğu zaman, öğrenciler arasında bir seçme ve eleme işlemi zorunlu hale gelmektedir. Bu seçme ve eleme işlemi gerçekleştirmek amacıyla da dünyada çok çeşitli yükseköğretime giriş sistemleri kullanılmakta, öğrenciler belli ölçütler çerçevesinde sıralanarak üniversiteye yerleştirilmektedir (Günay & Gür, 2009: 1).

Yükseköğretimin bireysel faydaları göz önünde bulundurulduğunda, kimlerin yükseköğretime seçileceği konusu önemsenmesi gereken bir konudur. Türkiye de bu konuda belirli kriterler, merkezi giriş sınavı/ sınavlarında alınan puanlar ve lise notları belirleyici olmaktadır. Ancak ülkemizde yapılan üniversiteye giriş sistemi sürekli tartışılmış, sıklıkla değişikliklere gidilmiştir. Araştırmanın kapsamı dahilinde, 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavlarındaki değişiklikler şu şekilde gerçekleşmiştir:

- ✓ 2009 yılında Yükseköğretime geçiş sınavı ÖSS (Öğrenci Seçme Sınavı) adıyla öğrencilerin AOBP (Ağırlıklı Ortalama Başarı Puanı)'na ek olarak; SÖZ1, SAY1, EA1 puan türlerinden 145 puanın üzerinde; SÖZ2, SAY2, EA2 puan türlerinden ise 165 puanın üzerinde almaları halinde yerleştikleri bir sistemdir (ÖSYM, 2009: 8).
- ✓ 2010 yılında Yükseköğretime geçiş sınavı değişen adıyla YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) ve LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) adıyla öğrencilerin AOBP (Ağırlıklı Ortalama Başarı Puanı)'na ek olarak; öncelikle ilgili YGS puan türünden 140 puanın üzerinde daha sonra ilgili LYS puan türünden 180 puanın üzerinde almaları halinde yerleştikleri iki aşamalı bir sistemdir (ÖSYM, 2010: 9).
- ✓ 2018 yılında ise Yükseköğretime geçiş sınavı TYT (Temel Yeterlilik Testi) ve AYT (Alan Yeterlilik Testi) adıyla yeniden bir değişikliğe uğramıştır. Bu son sınav değişikliğine göre öğrencilerin AOBP (Ağırlıklı Ortalama Başarı Puanı)'na ek olarak; öncelikle ilgili TYT puan türünden 150 puanın üzerinde daha sonrasında ise ilgili AYT puan türünden 180 puanın üzerinde almaları halinde yerleştikleri iki aşamalı bir sistemdir (YÖK, 2018: 3).
- ✓ 2020 yılında yalnızca bu yıla yapılan özel düzenlemeyle; öğrencilerin AOBP (Ağırlıklı Ortalama Başarı Puanı)'na ek olarak; öncelikle ilgili TYT puan türünden 150 puanın üzerinde daha sonrasında ilgili AYT puan türünden ise 170 puanın üzerinde almaları halinde yerleşebilecekleri belirlenmiştir (ÖSYM, 2020: 30).

2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularının felsefe grubundaki yeri ise aşağıdaki gibidir (ÖSYM, 2019):

- ✓ 2009 ÖSS/ SOS-2 sınavında; Felsefe Grubuna ait 12 soru bulunurken, mantık alanına ait 4 soru

bulunmaktadır.

- ✓ 2010, 2011 ve 2012 LYS-4/FEL sınavlarında; Felsefe Grubuna ait 30 soru bulunurken, mantık alanına ait 10 soru bulunmaktadır.
- ✓ 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 LYS-4/FEL-DKAB sınavlarında; Felsefe Grubuna ait 24 soru bulunurken, mantık alanına ait 8 soru bulunmaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini yasal olarak almak zorunda olmayanlar için ise çözmeleri beklenen; Felsefe Grubuna ait 8 soru bulunurken, mantık alanına ait 2 soru bulunmaktadır.
- ✓ 2018, 2019 ve 2020 AYT/ Sosyal Bilimler-2 sınavlarında; Felsefe Grubuna ait 12 soru bulunmakta, mantık alanına ait 3 soru bulunmaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini yasal olarak almak zorunda olmayan veya farklı müfredat ile alanlar için ise çözmeleri beklenen; Felsefe Grubuna ait 6 soru, mantık alanına ait 1 soru bulunmaktadır.

Toplum hızlı bir değişim ile ekonomik, sosyal ve beşerî kurumlarıyla kendini yeni dünya düzeninin koşullarına uydururken, eğitim sisteminin de iç dinamiklerini yenilemesi gerekli görülmüştür (Sönmez, 2018). Ancak öğretim ve sınav programlarının değiştirilmesi kadar bu programların uygulanması ve değerlendirilmesi de son derece önem taşımaktadır. Çünkü sınav sistemlerindeki değişiklikler hem soruların dağılımlarını hem de konularda önemli farklılıklar meydana getirmiştir.

Çalışmanın konusunu oluşturan mantık ders soruları da gerek soru sayıları gerekse konu dağılımı yönünden değişimler geçirmiştir. Böylece yapılan çalışmanın amacını da oluşturan söz konusu değişiklikleri, 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularını inceleyerek ortaya koymaktır. Aynı zamanda kazanım odaklı olarak hazırlanan sınav sorularının, hangi kazanım çerçevesinde olduğunu saptamak, analizini yapmak, söz konusu analizlerin dağılımını grafiklerle göstermek ve bu dağılımın olumlu ve olumsuz yanlarını tartışmak çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Böylece yapılan analizler ve değerlendirmeler; yükseköğretim sınavına girecek öğrencilere, söz konusu sınavda yer alan mantık sorularının konu ve ünite dağılımını göstererek sınava çalışmalarında yol gösterecektir. Aynı zamanda da söz konusu sınav sorularının hazırlanmasına da katkı sağlayacağı düşünüldüğünden çalışma önemli görülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada; nitel araştırma deseni kapsamında yer alan, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan (Yıldırım & Şimşek, 2016: 189) doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından oldukça önemlidir. Çünkü olguya ilişkin çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımların da incelenmesine imkân sağlayacak, böylece araştırmanın geçerliliğini sağlayacaktır (Baş & Akturan, 2008: 117). Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılacak dokümanlar, araştırmanın da amacında yer alan analiz için, 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi soruları, 2009 mantık dersi öğretim programında (MEB, 2009) yer alan kazanımlara ve Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmanın bulgular kısmında yer alan tablodaki verilerde **S** ile işaretli sayılar ÖSYM sınavlarında sorulan lise mantık dersi sorularına, **K** ile işaretli sayılar 2009 mantık dersi öğretim programında yer alan kazanım numaralarına işaret etmektedir.

2.2. Bloom'un Bilişsel Alan Taksonomisi

Bloom'un bilişsel alan taksonomisinin temel fikri, eğitimcilerin öğrencilerinin ne bilmelerini istediklerinin basitten karmaşığa doğru aşamalı bir sıra içerisinde düzenlenebilir olduğudur. Sınıflamadaki seviyeler ise ardı ardına sıralanmıştır. 6 seviyeden oluşan bilişsel alanın en alt basamağı hatırlama basamağı olup, hatırlama basamağını sırası ile anlama, uygulama, çözümlenme, değerlendirme ve yaratma basamakları izler. Bir sonraki basamakta yer alan davranışın kazandırılabilmesi için önceki basamakların kazandırılmış olması gerekir. Ayrıca herhangi bir basamak kendinden bir sonraki basamağın ön koşulu olarak kabul edilir (Arı, 2013; Tutkun, 2012).

Tablo 1: Taksonomi Tablosunun Bilişsel Süreç Boyutu ve Basamakları (Duman & Arslan, 2017)

Bilişsel Süreç Boyutu	Kazanım Kökleri
Hatırlama	Tanıma, anımsama, betimleme, isimlendirme, tanımlama, seçme, listeleme, belirtme
Anlama	Yorumlama, örnekleme, özetleme, sonuç çıkarma, karşılaştırma, açıklama, gösterme, çevirme, değiştirme, genelleme, ayırma, genişletme, anlatma, ifade etme
Uygulama	Yürütme, gerçekleştirme, uygulama, değiştirme, çözme, seçme, gösterme, biçimlendirme, kullanma, keşfetme, hazırlama
Çözümleme	Ayrıştırma, örgütleme, irdeleme, sınıflandırma, araştırma, çözümleme, analiz etme, farklılığı bulma, sonuç çıkarma
Değerlendirme	Denetleme (Not: Sembolik mantıkta uygulama basamağında olması gereken denetlemeden farklıdır), eleştirme, yargılama, düşünme, kararlaştırma, hüküm verme, karşılaştırma, değerlendirme, sıraya koyma, önerme
Yaratma	Oluşturma, planlama, üretme, gerçekleştirme, meydana getirme

3. BULGULAR

2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi soru sayıları ile bu sınavlarda yer alan mantık sorularının dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Bu tabloya göre; 2009 yılında Sosyal Bilimler 2 (SOS-2) sınavında (tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, mantık konularında) toplam 30 sorudan mantığa ayrılan soru sayısının 4 (%13,3) olduğu görülmektedir.

2010 yılında ise sınav sistemi değiştirilerek Lisans Yerleştirme 4 (LYS-4) sınavı uygulanmış, bu sınavda ise (psikoloji, sosyoloji ve mantık konularında) toplam 30 sorudan mantığa ayrılan soru sayısı 10 (%33,3) olmuştur. Böylece 2010 yılında yapılan sınavda tarih ve coğrafya alanları çıkarılmış, mantığa ayrılan soru sayısı artırılmıştır. 2011 ve 2012 yıllarında da uygulanmaya devam eden bu sistem 2013 yılında değişikliğe uğramıştır. 2013 yılında Lisans Yerleştirme 4 (LYS-4) sınavı yine aynı isimle uygulanmış ancak soru sayıları artırılmıştır. Çünkü bu yılda psikoloji, sosyoloji ve mantık alanlarına ek olarak; din kültürü ve ahlak bilgisi alanı eklenmiştir. Söz konusu yeni alanın eklenmesiyle birlikte sınavda toplam 40 soru sorulmuş, mantığa ayrılan soru sayısı 10 soru olarak aynı kalmış ancak sınavdaki yüzdelik değeri %25’e düşmüştür. 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında da sınav sisteminde ve soru sayılarında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

2018 yılında ise sınav bu kez Alan Yeterlilik Testleri (AYT) adıyla uygulanmış, 40 olan soru sayısı 46’ya yükselmiştir. Bu sınavda yer alan alanlar ise; tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji, mantık ve din kültürü ve ahlak bilgisidir. Bir önceki yılda uygulanan sınavlardan farklı olarak 2018 yılındaki sınava; tarih, coğrafya ve felsefe alanları dahil edilmiştir. Böylece soru sayısı 46’ya yükselirken mantığa ayrılan soru sayısı 4’e kadar düşmüş, sınavdaki yüzdelik değeri ise; %8,6’da kalmıştır. Soru sayıları ve konu alanları değişmeyerek 2019 ve 2020 yıllarında da AYT sınavı aynı şekilde uygulanmıştır. Böylece 2009 yılından başlayarak uygulanan üniversiteye giriş sınavlarında, en düşük sayıda mantık sorusu sorulan yıllar 2018, 2019 ve 2020 yılları olmuştur.

Tablo 2: 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi soru sayıları ve mantık sorularının dağılımı

YILLAR/SINAV İSİMLERİ	TOPLAM SORU SAYISI	MANTIK SORU SAYISI	YÜZDE (%)
2009/SOS-2	30	4	13.3
2010/LYS-4	30	10	33.3
2011/LYS-4	30	10	33.3
2012/LYS-4	30	10	33.3
2013/LYS-4	40	10	25
2014/LYS-4	40	10	25
2015/LYS-4	40	10	25
2016/LYS-4	40	10	25
2017/LYS-4	40	10	25
2018/AYT	46	4	8.6
2019/AYT	46	4	8.6
2020/AYT	46	4	8.6

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde; ÖSYM tarafından yapılmış sınavlarda mantığa ayrılan yüzdenin en fazla olduğu yıllar %33,3 değeriyle 2010, 2011 ve 2012 yılları; en az olduğu yıllar ise %8,6 değeriyle 2018, 2019 ve 2020 yılları olduğu tespit edilmiştir. Tabloya göre sınavlarda sorulan soru sayısı yıllara göre artış eğilimi gösterirken; mantığa ayrılan soru sayılarında azalma eğilimi görülmüştür. Toplam soru sayısının en

az olduğu 2009/SOS-2 sınavında %13,3'lük bir değere sahip olan mantık; toplam soru sayısının en fazla olduğu AYT sınavlarında %8,6 ile son on yılın en düşük yüzdelik değerine ulaşmıştır.

Tablo 3: 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularının ünitelerine göre dağılımı

ÜNİTELER	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	TOPLAM	YÜZDE (%)
Mantığa Giriş	-	1	-	3	2	1	1	1	3	2	1	2	17	17.7
Klasik Mantık	2	4	5	3	2	4	4	4	1	1	1	2	33	34.3
Mantık ve Dil	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1.04
Sembolik Mantık	2	5	5	4	6	5	5	4	6	1	2	-	45	46.8
TOPLAM	4	10	10	10	10	10	10	10	10	4	4	4	96	100

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde; 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularının en fazla görüldüğü ünite %46,8 ile sembolik mantık ünitesi olmuştur. Mantık alanındaki en az soru ise %1,04 ile mantık ve dil ünitesine ait olduğu görülmüştür. Tabloya göre söz konusu üniteye ait son on yılda yalnızca 2016 yılında, dildeki anlam belirsizliği konusuyla ilgili olan bir adet soru sorulmuştur. Bunun yanı sıra yıllara göre soru sayısında azalma eğilimi olmasına karşın, her yıl soru sorulan ünite %34,3'lük oranıyla klasik mantık ünitesi olmuştur.

Tablo 4: 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularının kazanımlara göre dağılımı

YILLAR/SINAV İSİMLERİ	SORULAN SORU SAYISI	SORU/KAZANIM NUMARALARI
2009/SOS-2	4	S27/K16, S28/K20, S29/K51, S30/K48
2010/LYS-4	10	S21/K4, S22/K15, S23/K18, S24/K21, S25/K22, S26/K45, S27/K44, S28/K47, S29/K41, S30/K51
2011/LYS-4	10	S21/K23, S22/K16, S23/K17, S24/K20, S25/K25-26, S26/K44, S27/K38, S28/K51, S29/K43, S30/K42
2012/LYS-4	10	S21/K3, S22/K2, S23/K5, S24/K20, S25/K17, S26/K19, S27/K43-44, S28/K40, S29/K41, S30/K46
2013/LYS-4	10	S17/K2, S18/K13, S19/K37, S20/K20, S21/K37, S22/K40, S23/K44, S24/K52, S39/K4, S40/K37
2014/LYS-4	10	S17/K5, S18/K15, S19/K16, S20/K19, S21/K37, S22/K45-48, S23/K46, S24/K50, S39/K21, S40/K36-40
2015/LYS-4	10	S17/K15, S18/K37, S19/K21, S20/K23, S21/K38, S22/K44, S23/K48, S24/K40, S39/K4, S40/K20
2016/LYS-4	10	S17/K2, S18/K13, S19/K16, S20/K20, S21/K45, S22/K43-44, S23/K46, S24/K52, S39/K23, S40/K29-30-31-32
2017/LYS-4	10	S17/K4, S18/K3, S19/K18, S20/K40, S21/K40, S22/K40, S23/K41, S24/K50, S39/K2, S40/K45-48
2018/AYT	4	S32/K2, S33/K13, S34/K44, S46/K4
2019/AYT	4	S32/K4, S33/K17, S34/K41, S46/K38
2020/AYT	4	S32/K2, S33/K5, S34/K18, S46/K21

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde; 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi soruları en fazla **K2**, **K4**, **K20**, **K40** ve **K44** kazanımlarından sorulduğu görülmüştür. Söz konusu kazanımlar ise: *akıl ilkelerinin önemini değerlendirir; akıl yürütme yöntemlerini değerlendirir; karşıtolum çıkarımlarını analiz eder; mantık değişmezlerini, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir; önermelerin geçerlilik ve eşdeğerliğini denetler* şeklindedir.

Tablo incelendiğinde bazı soruların (S25/K25-26, S27/K43-44, S22/K45-48, S40/K36-40, S22/K43-44, S40/K29-30-31-32, S40/K45-48) birden fazla kazanıma dokunduğu tespit edilmiştir. Ancak her bir sorunun bir kazanımla ilişkilendirilerek hazırlanması gerekir. Dolayısıyla birden fazla kazanımla ilişkili olduğu tespit edilen sorular öğrencileri sınav esnasında hataya sürükleyebilir.

Bunun yanı sıra 2013/LYS-4 tarihli sınavda sorulan üç sorunun (S19/K37, S21/K37, S40/K37) ve 2017/LYS-4 tarihli sınavda sorulan üç sorunun (S20/K40, S21/K40, S22/K40) aynı kazanımla

ilişkilendirilerek sorulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu kazanımlar ise: *önerme eklemlerinin işlevlerini belirtir; mantık değişmezlerini, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir* şeklindedir.

Tablo 5: 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularının soru kalıplarına göre dağılımı

	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Bilişsel Süreç Boyutu																								
Hatırlama	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5,6	1	1,8	1	1,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anlama	1	1,8	1	1,8	3	5,6	2	3,7	-	-	1	1,8	1	1,8	1	1,8	-	-	-	-	2	3,7	2	3,7
Uygulama	1	1,8	4	7,5	4	7,5	4	7,5	3	5,6	4	7,5	4	7,5	5	9,4	6	11,3	1	1,8	1	1,8	1	1,8
Çözümleme	2	3,7	4	7,5	3	5,6	3	5,6	2	3,7	4	7,5	3	5,6	3	5,6	2	3,7	1	1,8	-	-	-	-
Değerlendirme	-	-	1	1,8	-	-	1	1,8	2	3,7	-	-	1	1,8	1	1,8	2	3,7	2	3,7	1	1,8	1	1,8
Yaratma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde; 2009-2020 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavı lise mantık dersi sorularını 2009-2020 yılları arasında sorulan lise mantık dersi sorularında yer alan soru kalıplarının, en fazla uygulama boyutunda yer aldığı tespit edilmiştir. Uygulama boyutunda en sık sorulan kazanımlar ise; **K40** (*mantık değişmezlerini, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir*), **K41** (*önermelerin doğruluk değerlerini yorumlar*), **K43** (*doğruluk çizelgesinde önermenin ve önermelerin tutarlılığını denetler*), **K44** (*önermelerin geçerlilik ve eşdeğerliğini denetler*) ve **K45** (*çıkartımların geçerliliğini denetler*) olarak tespit edilmiştir. Soru kalıplarıyla ilgili tablo incelendiğinde; yaratma boyutunda herhangi bir kazanım tespit edilmezken, en az sorunun sorulduğu ikinci boyutun hatırlama olduğu görülmüştür. Hatırlama boyutunda sorulan kazanımın ise yalnızca **K37** (*önerme eklemlerinin işlevlerini belirtir*) olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra; soru kalıbı olarak anlama boyutunda olduğu tespit edilen ve sık sorulan kazanımların; **K5** (*mantığın pratik yaşam açısından önemini fark eder*), **K17** (*önerme olan cümlelerle, önerme olmayan cümleleri birbirinden ayırır*), **K38** (*ana eklem ve ana bileşenleri ayırt eder*) ve **K51** (*niceleme mantığının temel kavramlarını açıklar*) olduğu görülmüştür. Çözümleme boyutunda olduğu tespit edilen ve sık sorulan kazanımların ise; **K13** (*kavram çeşitlerini sınıflandırır*), **K15** (*kavramlar arasındaki ilişkiyi analiz eder*), **K16** (*tanımı analiz eder*), **K20** (*karşılıklı çıkarımlarını analiz eder*) ve **K21** (*bir önermeden ona eş değer ikinci bir önerme çıkarır*) olduğu görülmüştür. Değerlendirme boyutunda olduğu tespit edilen ve sorulan kazanımların ise; **K2** (*akıl ilkelerinin önemini değerlendirir*) ve **K4** (*akıl yürütme yöntemlerini değerlendirir*) olduğu görülmüştür.

Tablo 5 incelendiğinde 2009-2012 yılları arasında hatırlama boyutunda; herhangi bir sorunun sorulmadığı, 2013 yılında 3, 2014 ve 2015 yıllarında 1'er sorunun sorulduğu, 2016-2020 yılları arasında ise herhangi bir sorunun sorulmadığı görülmüştür. Anlama boyutuna bakıldığında; 2013, 2017 ve 2018 yılları hariç her yıl bu boyutta en az bir sorunun sorulduğu görülmüştür. ÖSYM sınavlarında sorulan lise mantık dersi sorularının en fazla görüldüğü uygulama boyutunda ise; 2018 yılına kadar soru sayıları en yüksek noktayı gösterirken (2017 yılında 6 soru uygulama boyutunda sorulmuştur); 2018, 2019 ve 2020 yıllarında sorulan soru sayısı 1'e düşmüştür. Soru kalıpları incelendiğinde çözümleme boyutunda yer alan soruların; 2018 yılına kadar en az 2'ser soru olarak sorulduğu ancak 2018 yılında bu sayının 1'e düştüğü, 2019 ve 2020 yıllarında ise hiç soru sorulmadığı görülmüştür. Soru kalıplarının yıllara göre dağılımına bakıldığında değerlendirme boyutunda; yalnızca 2009, 2011 ve 2014 yıllarında soru sorulmadığı anlaşılmıştır. Ortaöğretim mantık dersi öğretim programında yer alan kazanımlar incelendiğinde, yaratma boyutunda herhangi bir kazanımın olmadığı anlaşıldığından; ÖSYM sınavında sorulan mantık sorularıyla ilişkilendirilmemiştir.

Bunun yanı sıra 2014/LYS-4 tarihli sınavda sorulan 22. soru incelendiğinde; sorunun hem **K45** (*çıkartımların geçerliliğini denetler*) hem de **K48** (*çıkartımları çözümleyici çizelgede denetler*) ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Geçerli bir çıkarımın hangisi olduğunu soran söz konusu soru, çözümleyici çizelgede mi yoksa doğruluk fonksiyonu tablosunda mı geçerliliği sorguladığı anlaşılmamaktadır. Yine aynı tarihli sınavda sorulan bir başka soruda (**S40**); sorunun hem **K36** (*basit ve bileşik önermeleri birbirinden ayırır*) hem de **K40** (*mantık değişmezlerini, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir*) ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. **K40** özelinde sorulan ancak **K36** ile de ilişkili olan bu soru için, basit ve bileşik önerme ayırımını bilmeyenler hatalı cevap verebilir. Benzer bir örnek olarak 2011/LYS-4 tarihli

sınavda sorulan 26. soru incelendiğinde de hem **K44** (*önermelerin geçerlilik ve eşdeğerliğini denetler*) hem de **K46** (*çözümleyici çizelgenin temel kurallarını uygular*) ile ilişkili olduğu görülmüştür. Verilen önermenin eş değerinin sorulduğu soruda; sorunun çözümleyici çizelgeyle mi yoksa doğruluk fonksiyonu yoluyla mı uygulanacağı yönlendirilmemiştir. Bu nedenle soru kökünde herhangi bir yönlendirme yapılmadığından iki kazanıma birden temas ettiği görülmüştür. Dolayısıyla soru kökleri tek kazanımla değil birden fazla kazanımla ilişkilendirildiğinden, öğrencileri hataya sürükleyebilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretim programlarında öğrencilere kazandırılmak istenen hedefler, kazanımlarla sınırlandırılmıştır. Mantık dersi öğretim programında yer alan bu kazanımlar ise; 2009-2020 yılları arasında ÖSYM sınavlarında sorulan mantık soruları incelenerek; Bloom'un yenilenmiş bilişsel alan taksonomisine göre analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; ÖSYM tarafından yapılmış sınavlarda mantığa ayrılan yüzdenin en fazla olduğu yılların 2010, 2011 ve 2012 yılları; en az olduğu yılların ise 2018, 2019 ve 2020 yılları olduğu görülmüştür. Böylece ÖSYM sınavlarında sorulan soru sayısı yıllara göre artış eğilimi gösterirken; mantığa ayrılan soru sayılarında azalma eğilimi görülmüştür. Son üç yılda ise mantık soruları %8,6 ile en düşük değerine ulaşarak, üniversiteye giriş sınavlarında en düşük sayıda soru sorulan yıllar olmuştur.

(Biçer, 2013)'in yapmış olduğu, 2010-2013 yılları arasını kapsayan araştırma sonuçlarına göre, üniversiteye giriş sınavındaki mantık sorularının yarısı sembolik mantık ünitesiyle ilgilidir. İkinci sırada klasik mantık, üçüncü sırada ise mantığa giriş ünitesi yer alırken; mantık ve dil ünitesiyle ilgili hiçbir sorunun sorulmadığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmadaki mantık soruları, ünite bazlı değerlendirildiğinde ise; en fazla sorunun sorulduğu ünite sembolik mantık ünitesi iken, en az soru mantık ve dil ünitesinden sorulduğu görülmüştür. Böylece yapılan çalışma, (Biçer, 2013)'in araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Dolayısıyla araştırmada tespit edilen %46,8 değeriyle sembolik, %34,3 değeriyle de klasik mantık ünitesi; ÖSYM sınavlarına hazırlanacak öğrencilere hangi ünitelere çalışmalarını gerektiği noktasında da yol göstereceği düşünülmektedir.

Ayrıca araştırmanın kapsamı içerisinde değerlendirilen yıllarda sorulan lise mantık dersi sorularının en fazla; akıl ilkelerinin önemini değerlendirir, akıl yürütme yöntemlerini değerlendirir; karşılımlar çıkarımlarını analiz eder, mantık değişmezlerini, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir, önermelerin geçerlilik ve eşdeğerliğini denetler gibi kazanımlarla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu kazanımların sıklıkla sorulması, üniversite sınavına hazırlanacak öğrencilerin ilgili konuları dikkate alması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada vurgulanması gereken bir diğer nokta ise; bazı sınav sorularının birden fazla kazanıma dokunmasından kaynaklanan problemlere ilişkindir. Her sorunun bir kazanımla ilişkilendirilerek sorulması gerekirken, birden fazla kazanımla ilişkili olduğu tespit edilen sorular, sorunun hatalı veya eksik olduğu dolayısıyla öğrenciyi hataya sürükleyebileceği sonucuna ulaştırmıştır. Bu nedenle üniversite sınav sorularının birden fazla kazanıma temas etmeyen şekilde ve soru kökünün tek bir kazanımla ilişkilendirilerek hazırlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Son olarak araştırmada incelenen soru kalıplarının dağılımına bakıldığında; en fazla sorunun sırasıyla uygulama, çözümlenme, anlama, değerlendirme ve hatırlama boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaratma basamağında ise herhangi bir kazanımla ilişkili olduğu düşünülen soruya rastlanılmamıştır. Mantık dersi öğretim programında, doğru düşünme yollarını günlük yaşama aktarabilen, tutarlı düşünen, çelişkileri fark eden, bağımsız düşünebilen, karşılaştığı problemlere çözüm yolları üretebilen, düşüncelerini temellendirebilen bireyler yetiştirmek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda hazırlanan soru kalıplarının, hem Bloom'un yenilenmiş bilişsel alan taksonomisi boyutlarına göre analizi sonucunda uygulama boyutunda hem de alanın uygulamaya dönük bir ünitesi olan sembolik mantık ünitesinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu durum ise mantık dersinde yer alan sembolik mantık ünitesinin; akıl yürütme, muhakeme etme, öğrendiklerini uygulama ve gerçekleştirme becerileriyle ilişkilendirilmiştir. Böylece mantık dersi öğretim programına yönelik hazırlanan sınav sorularının birden fazla kazanımla ilişkilendirilmemesi ve soru köklerinde doğru yönlendirmenin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra, ünitelerin öğretim programı içerisindeki payları eşit olduğu halde (mantığa giriş- mantık ve dil %20, klasik mantık-sembolik mantık %30); üniversite sınavlarında sorulan sorularda bu dağılımın göz ardı edilmesi, belirli alanlarda yoğunlaşmaya belirli alanlarda ise sınırlılığa sebep olmuştur. Söz konusu sınırlılık felsefe grubu derslerinin LYS sorularıyla arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla

(Biçer, 2013)'in yapmış olduğu çalışmanın; ÖSS sorularının kapsam geçerliği konusunda çeşitli sorunların olduğu, homojen bir dağılım göstermediği, dolayısıyla kapsam geçerliğinin sağlanamadığı sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Böylece orantısızlık, sınav sorularına yansiyarak yıllara göre dalgalanmalara sebep olmuştur. Bu dalgalanmaların ise mantık dersi eğitimi alan öğrenciler üzerinde; düşünürken tutarlı olma, tutarsızlıkları, dildeki anlam belirsizliklerini fark edebilme, sorgulama ve muhakeme etme becerilerine önemli etkilerinin olacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Alkan, C. (2011). Eğitim Teknolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara.

Arı, A. (2013). "Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumları", Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2): 259-263.

Biçer, B. (2013). "Felsefe Gurubu Dersleri (Psikoloji, Sosyoloji, Mantık) Öğretim Programları ve LYS Sorularının Karşılaştırmalı Analizi", Cumhuriyet International Journal of Education- CIJE, 2(3): 1-14.

Diñç, E.; Dere, İ. & Koluman, S. (2014). "Kademeler Arası Geçiş Uygulamalarına Yönelik Görüşler ve Deneyimler", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(17): 397-423.

Duman, E. Z. & Arslan, A. (2017). "2009 Mantık Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Bloom'un Yenilenen Taksonomisi Açısından Değerlendirilmesi", Journal of Research in Education and Teaching, 6(1): 11-18.

Günay, D., & Gür, B. S. (2009). "Dünyada Üniversiteye Giriş Sistemleri ve ÖSS", Türkiye'nin 2023 Vizyonunda Üniversiteye Giriş Sistemi Kongresi, Nisan 2009, 1-10, Atılım Üniversitesi, Ankara.

MEB. (2009). "Mantık Dersi Öğretim Programı", Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2009). "Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu", ÖSYM, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2010). "Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu", ÖSYM, Ankara.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2020). "Yükseköğretim Kurumları Sınavı Kılavuzu", Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.

ÖSYM, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, www.osym.gov.tr.

Sönmez, S. (2018). "2000-2018 Yılları Arasında ÖSYM Sınavında Sorulan Biyoloji Sorularının Değerlendirilmesi", Sosyal Bilimler Dergisi, 5(29): 420-431.

Tutkun, Ö. F. (2012). "Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisi Üzerine Genel Bir Bakış", Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi:14-22.

Yükseköğretim Kurulu. (2018). "Yükseköğretim Kurumları Sınavı, Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu", ÖSYM, Ankara